

การประเมินการเข้าถึงคอลเลกชันหนังสือพิมพ์เก่าฉบับดิจิทัลของหอสมุดแห่งชาติด้วยวิธีการ สืบค้นจากหัวเรื่องและเนื้อหาฉบับเต็ม

Evaluating the access of the National Library of Thailand's digital historical newspaper
collection using subject heading and full-text search methods

งามเพ็ญ ยาวงษ์* และ พิมพ์ร่ำไพ เปรมสมิทธิ์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Ngampen Yawong* and Pimrumpai Premsmi
Faculty of Arts, Chulalongkorn University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการประเมินการเข้าถึงคอลเลกชันหนังสือพิมพ์เก่าฉบับดิจิทัลของหอสมุดแห่งชาติด้วยวิธีการสืบค้นจากหัวเรื่องและเนื้อหาฉบับเต็ม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการเข้าถึงคอลเลกชันหนังสือพิมพ์เก่าฉบับดิจิทัลของหอสมุดแห่งชาติด้วยการสืบค้นจากหัวเรื่องและเนื้อหาฉบับเต็ม โดยศึกษาจากอัตราเรียกค้น อัตราถูกต้องตรงตามต้องการ และเวลาที่ใช้ในการสืบค้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) คอลเลกชันหนังสือพิมพ์เก่าฉบับดิจิทัลของหอสมุดแห่งชาติ 2) แบบกำหนดงานสำหรับการสืบค้นหนังสือพิมพ์เก่าฉบับดิจิทัล และ 3) แบบประเมินความเกี่ยวข้องของผลการสืบค้นสำหรับผู้เชี่ยวชาญกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ใช้บริการหอสมุดแห่งชาติ จำนวน 30 คน ซึ่งมีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการสืบค้น รวมถึงสามารถอ่านหนังสือพิมพ์เก่าฉบับดิจิทัลผ่านทางหน้าจอคอมพิวเตอร์ได้

ผลการวิจัยพบว่าการสืบค้นเรื่อง “กบฏในราชอาณาจักรไทย” ด้วยวิธีการสืบค้นจากเนื้อหาฉบับเต็ม มีอัตราเรียกค้นคิดเป็นร้อยละ 17.35 และอัตราถูกต้องตรงตามต้องการคิดเป็นร้อยละ 69.38 และด้วยวิธีการสืบค้นจากหัวเรื่อง มีอัตราเรียกค้นคิดเป็นร้อยละ 36.69 และอัตราถูกต้องตรงตามต้องการคิดเป็นร้อยละ 72.70 ส่วนการสืบค้นเรื่อง “สงครามโลกครั้งที่ 1” ด้วยวิธีการสืบค้นจากเนื้อหาฉบับเต็ม มีอัตราเรียกค้นคิดเป็นร้อยละ 22.48 และอัตราถูกต้องตรงตามต้องการคิดเป็นร้อยละ 53.35 และด้วยวิธีการสืบค้นจากหัวเรื่อง มีอัตราเรียกค้นคิดเป็นร้อยละ 42.83 และอัตราถูกต้องตรงตามต้องการคิดเป็นร้อยละ 88.05 ระยะเวลาเฉลี่ยที่ใช้ในการสืบค้นเรื่อง “กบฏในราชอาณาจักรไทย” ด้วยวิธีการสืบค้นจากเนื้อหาฉบับเต็ม 14.63 นาที สำหรับการสืบค้นด้วยวิธีการสืบค้นจากหัวเรื่อง ใช้เวลาเฉลี่ยในการสืบค้นเรื่อง คือ 8.43 นาทีสำหรับระยะเวลาเฉลี่ยที่ใช้ในการสืบค้นเรื่อง “สงครามโลกครั้งที่ 1” ด้วยวิธีการสืบค้นจากเนื้อหาฉบับเต็ม เวลาที่ใช้เฉลี่ย 11.32 นาที และการสืบค้นด้วยวิธีการสืบค้นจากหัวเรื่อง เวลาที่ใช้เฉลี่ย 6.50 นาที

คำสำคัญ : คอลเลกชันหนังสือพิมพ์เก่าฉบับดิจิทัล, หอสมุดแห่งชาติ, การประเมินการเข้าถึง

Abstract

This study was an experimental research, aiming to evaluate the access of the National Library of Thailand's digital historical newspaper collection using subject heading and full-text search methods, based on the recall, precision and search time. The instruments are 1) the digital historical newspaper collection of the National Library of Thailand 2) the task form for searching digital historical newspaper collection and 3) the evaluation form for the experts. The data were collected from the sample of 30 users who have computer searching skill and are able to read the digital historical newspaper via computer.

The research results are as follows: the search for "rebellion in the kingdom of Thailand" using full-text search methods, the recall rate is 17.35 % and the precision rate is 69.38 % and using subject heading search methods, the recall rate is 36.69% and the precision rate is 72.70%. , while the search for "World War 2" using full-text search methods, the recall rate is 22.48 % and the precision rate is 53.35 % and using subject heading search methods, the recall rate is 42.83% and the precision rate is 88.05%. The average search time for "rebellion in the Kingdom of Thailand" using full-text heading search methods is 14.63 minutes and using subject search methods is 8.43 minutes. The average search time for "World War 1" using full-text heading search methods is 11.32 minutes and using subject search methods is 6.50 minutes.

Keyword : digital historical newspapers collection, the National Library of Thailand, evaluating the accessibility

บทนำ

การบริการทรัพยากรสารสนเทศในปัจจุบันมีแนวโน้มในการให้บริการทรัพยากรสารสนเทศที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า คอลเลกชันดิจิทัล (Digital Collection) มากขึ้น ซึ่งคอลเลกชันดิจิทัลอาจเป็นเอกสารที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลตั้งแต่เริ่มผลิต (born digital) หรือเป็นเอกสารที่ได้จากการแปลงทรัพยากรสารสนเทศให้อยู่ในรูปแบบที่คอมพิวเตอร์สามารถอ่านได้ รวมถึงทรัพยากรสารสนเทศในห้องสมุดที่ได้ผลิตในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (Reitz 2016)

การพัฒนาคอลเลกชันดิจิทัล จำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายด้านตั้งแต่การเลือกหรือระบุประเภทของทรัพยากรสารสนเทศที่จะนำมาพัฒนาเป็นคอลเลกชันดิจิทัล การจัดหา การประเมินผล และการดูแลรักษาให้คอลเลกชันดิจิทัลนั้นๆ อยู่อย่างยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาคอลเลกชันดิจิทัลของห้องสมุดนอกจากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถสืบค้น เข้าถึงและใช้งานทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลได้อย่างสะดวกแล้ว ยังถือเป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งทรัพย์สินทางปัญญาและมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติอีกด้วย เนื่องจากคอลเลกชันดิจิทัลที่ห้องสมุดนิยมนำมาแปลงและจัดเก็บเป็นคอลเลกชันดิจิทัลส่วนมากเป็นทรัพยากรสารสนเทศต้นฉบับที่มีคุณค่าและหาได้ยาก

การเข้าถึงสารสนเทศหรือเอกสารที่อยู่ภายในคอลเลกชันดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ วิธีการที่จะช่วยผู้ใช้ให้สามารถค้นหาสารสนเทศโดยเครื่องมือช่วยค้นต่าง ๆ และได้รับสารสนเทศที่ต้องการเป็นสิ่ง ที่ห้องสมุดต้องคำนึงถึง การเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องประกอบด้วย องค์ประกอบต่อไปนี้ 1) สารสนเทศได้รับการรวบรวมไว้อย่างละเอียดในระบบที่ถูกต้อง และเป็นระเบียบ ง่ายต่อการสืบค้น 2) มีเครื่องมือช่วยในการค้นหาสารสนเทศที่ต้องการ 3) ปริมาณเอกสาร สิ่งพิมพ์เพียงพอและมี สารสนเทศใหม่เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ และ 4) ผู้ใช้บริการสารสนเทศมีความพึงพอใจกับบริการที่ตนได้รับทั้งจากแหล่งสารสนเทศและคำแนะนำจากผู้ให้บริการ ตลอดจนความพึงพอใจ ในเรื่องสถานที่และการจัดเก็บสารสนเทศ (ศุจินัน สุภาโสภาส 2543:27)

สำหรับการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศให้ประสบผลสำเร็จ และได้ทรัพยากรสารสนเทศที่ต้องการ ผู้ใช้จำเป็นต้องมีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการสืบค้นให้ชัดเจน เลือกแหล่งสารสนเทศและ เครื่องมือช่วยค้นที่เหมาะสม มีการกำหนดกลยุทธ์ในการสืบค้น และมีหลักเกณฑ์ในการเลือกคำค้นที่จะ นำมาใช้แทนสารสนเทศที่ต้องการเช่น ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง หัวเรื่อง คำสำคัญ เป็นต้น

การสืบค้นสารสนเทศในแต่ละครั้งจะประสบผลสำเร็จและได้รับข้อมูลที่ตรงกับความต้องการหรือไม่ นั้นยังขึ้นอยู่กับทักษะและพื้นฐานความรู้ของแต่ละบุคคลด้วยว่าจะสามารถเลือกใช้คำค้นได้สอดคล้องกับเรื่องที่ กำลังค้นหาอยู่หรือไม่ อย่างไรก็ตามในการพัฒนาคอลเลกชันดิจิทัลใดๆ เพื่อให้บริการนั้น เมื่อมีการใช้งานไปได้ใน ระยะเวลาหนึ่งจำเป็นต้องมีการประเมินระบบ ทั้งนี้เพื่อประเมินความสามารถและประสิทธิภาพในการค้นคืนของ ระบบว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงระบบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เกณฑ์หรือวิธีที่ใช้ในการประเมินผลการค้นคืนสารสนเทศมีหลายรูปแบบ เช่น การประเมินความพึง พื่อใจของผู้ใช้บริการ (Satisfaction) สามารถวัดได้จากระดับค่าที่ผู้ใช้พึงพอใจ จากระดับมากที่สุด มาก ปาน กลาง น้อย และน้อยที่สุด การประเมินความสามารถในการใช้ได้ (Usability) หรือการวัดค่าอัตราเรียกค้น (Recall) และอัตราถูกต้องตามความต้องการ (Precision) เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถใช้เกณฑ์เวลาที่ใช้ใน การสืบค้น (Search Time) ในการประเมินได้อีกด้วย

หอสมุดแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการดำเนินการสำรวจ จัดหา จัดเก็บ รวบรวม สงวนรักษา และอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาด้านทรัพยากรสารสนเทศของชาติทั้งในรูปแบบของหนังสือตัวพิมพ์ เอกสารโบราณ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับหนังสือพิมพ์เก่าเป็นทรัพยากรสารสนเทศประเภท หนึ่งที่หอสมุดแห่งชาติได้มีการจัดเก็บรักษาไว้ หนังสือพิมพ์เก่าบางฉบับมีอายุยาวนานกว่า 100 ปี ประโยชน์ และความสำคัญของหนังสือพิมพ์เก่าที่หอสมุดแห่งชาติจำเป็นต้องมีการจัดเก็บไว้เนื่องจากหนังสือพิมพ์ สามารถบ่งบอกถึงพัฒนาการด้านการพิมพ์ของประเทศ รวมถึงสะท้อนให้เห็นแง่มุมด้านประวัติศาสตร์ การเมืองการปกครองในอดีต และถือเป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ หนังสือพิมพ์เก่าของหอสมุดแห่งชาติมีการ จัดเก็บไว้ในหลายรูปแบบ ได้แก่ ฉบับเย็บเล่ม ฉบับไมโครฟิล์ม และฉบับดิจิทัล

ในปี พ.ศ. 2557 หอสมุดแห่งชาติได้พัฒนาระบบห้องสมุดดิจิทัล (D-Library) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Omeka ในการจัดเก็บคอลเลกชันดิจิทัลของหอสมุดแห่งชาติซึ่งเป็นเอกสารฉบับเต็ม ประกอบด้วย คอลเลกชัน หนังสือหายาก คอลเลกชันหนังสือพิมพ์เก่า คอลเลกชันภาพถ่ายเก่าของหอสมุดดำรงราชานุภาพ สำหรับ หนังสือพิมพ์เก่าที่อยู่ในระบบห้องสมุดดิจิทัล (D-Library) มีมากกว่า 2,000 ฉบับ ประกอบด้วยหนังสือพิมพ์ กรุงเทพมหานครและหนังสือพิมพ์ประจำชาติ อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าหนังสือพิมพ์เก่าที่อยู่ในระบบห้องสมุด ดิจิทัล (D-Library) จะเป็นเอกสารฉบับเต็ม แต่พบว่าประสบปัญหาในการสืบค้นเนื่องจากไฟล์หนังสือพิมพ์ เก่าที่จัดเก็บเป็นไฟล์ PDF ที่ได้ผ่านการสแกนจากหนังสือพิมพ์ต้นฉบับ ก่อนจะแปลงให้เป็นไฟล์ดิจิทัล จึงไม่

สามารถสืบค้นลึกลงไปในเนื้อหาข่าว บทความ หรือคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์ได้ อีกทั้งการลงรายการเมทาดาตาของคอลเลกชันหนังสือพิมพ์เก่า ยังไม่เพียงพอหรือครอบคลุมเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ ส่งผลให้การสืบค้นระบบสามารถค้นหาได้เพียงชื่อหนังสือพิมพ์ ปีที่ ฉบับที่เท่านั้น

การพัฒนาคอลเลกชันหนังสือพิมพ์เก่าฉบับดิจิทัลของหอสมุดแห่งชาติ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญเนื่องจากจะทำให้เข้าถึงข่าวสาร บ้านเมืองและเหตุการณ์สำคัญ ๆ ด้านต่าง ๆ ในอดีต ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ประเพณี วัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของผู้คนในแต่ละยุคสมัย อีกทั้งการพัฒนาคอลเลกชันหนังสือพิมพ์เก่าฉบับดิจิทัลของหอสมุดแห่งชาติถือเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศต้นฉบับซึ่งเป็นภารกิจหนึ่งของหอสมุดแห่งชาติ นอกจากนี้การมีระบบการสืบค้นและการเข้าถึงหนังสือพิมพ์ที่มีประสิทธิภาพย่อมช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงและสืบค้นข่าว บทความหรือคอลัมน์ในเรื่องที่ต้องการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการของหอสมุดแห่งชาติในอีกระดับหนึ่ง ทั้งนี้คอลเลกชันหนังสือพิมพ์เก่าฉบับดิจิทัลที่ได้พัฒนาขึ้นนั้นจำเป็นต้องมีการประเมินประสิทธิภาพในการเข้าถึงด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่าผู้ใช้บริการประสบความสำเร็จในการสืบค้นข่าว บทความ หรือคอลัมน์ที่เกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการหรือไม่เพียงใด

จากความสำคัญดังกล่าว ประกอบกับยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินการเข้าถึงคอลเลกชันหนังสือพิมพ์เก่า ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการประเมินการเข้าถึงคอลเลกชันหนังสือพิมพ์เก่าฉบับดิจิทัลของหอสมุดแห่งชาติด้วยการสืบค้นจากหัวเรื่องและเนื้อหาฉบับเต็ม โดยศึกษาจากอัตราเรียกค้น อัตราถูกต้องตรงความต้องการ และเวลาที่ใช้ในการสืบค้น ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดการคอลเลกชันหนังสือพิมพ์เก่าฉบับดิจิทัล รวมถึงสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงระบบการสืบค้นเพื่อให้สอดคล้องและตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ประเมินการเข้าถึงคอลเลกชันหนังสือพิมพ์เก่าฉบับดิจิทัลของหอสมุดแห่งชาติด้วยการสืบค้นจากหัวเรื่องและเนื้อหาฉบับเต็ม โดยศึกษาจากอัตราเรียกค้น อัตราถูกต้องตรงตามต้องการ และเวลาที่ใช้ในการสืบค้น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) มุ่งศึกษาการประเมินการเข้าถึงคอลเลกชันหนังสือพิมพ์เก่าฉบับดิจิทัลของหอสมุดแห่งชาติ ด้วยวิธีการสืบค้นจากหัวเรื่องและเนื้อหาฉบับเต็ม จากหนังสือพิมพ์เก่าที่ได้มีการแปลงเป็นไฟล์ดิจิทัลแล้ว จำนวน 7 รายชื่อต่อไปนี้ กรุงเทพเดลิแมร์ จินโนสยามวารศัพท์ เทศาภิบาล ประชาชาติ วชิรญาณวิเศษ The Siam Observer และ The Siam Repository โดยเลือกข่าว คอลัมน์ หรือบทความจำนวน 150 - 200 บทความ ทั้งนี้ยกเว้นโฆษณาและภาพประกอบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) คอลเลกชันหนังสือพิมพ์เก่าฉบับดิจิทัลของหอสมุดแห่งชาติ 2) แบบกำหนดงานสำหรับการสืบค้นหนังสือพิมพ์เก่าฉบับดิจิทัล ซึ่งประกอบด้วยโจทย์จำนวน 2 ข้อ คือ “กบฏในราชอาณาจักรไทย” และ “สงครามโลกครั้งที่ 1” และ 3) แบบประเมินความเกี่ยวข้องของผลการสืบค้นสำหรับผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นบรรณารักษ์กลุ่มพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศของหอสมุดแห่งชาติ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ใช้บริการหอสมุดแห่งชาติ จำนวน 30 คน ซึ่งมีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการสืบค้น รวมถึงสามารถอ่านหนังสือพิมพ์เก่าฉบับดิจิทัลผ่านทางหน้าจอคอมพิวเตอร์ได้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยจากการเก็บข้อมูลจากผู้ทำแบบทดสอบจำนวน 30 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 21 คน และเป็นเพศชายจำนวน 9 คน พบว่าผู้ทำแบบทดสอบทุกคนมีประสบการณ์ในการใช้คอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ตในการสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศมากกว่า 1 ปี และพบว่าผู้ทำแบบทดสอบจำนวนมากที่สุด 18 คน ไม่มีประสบการณ์ในการใช้คอลเล็กชันหนังสือพิมพ์เก่า รองลงมาจำนวน 7 คน มีประสบการณ์ในการใช้คอลเล็กชันหนังสือพิมพ์เก่าน้อยกว่า 6 เดือน จำนวน 3 คน มีประสบการณ์ในการใช้มากกว่า 1 ปี และจำนวนน้อยที่สุด 2 คน มีประสบการณ์ในการใช้ตั้งแต่ 6 เดือน – 1 ปี ตามลำดับ

การสืบค้นด้วยหัวเรื่อง

หัวเรื่องที่ผู้ทำแบบทดสอบนำมาใช้ในการสืบค้นเรื่อง “กบฏในราชอาณาจักรไทย” พบว่าหัวเรื่องที่ผู้ทำแบบทดสอบนำมาใช้มากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ หัวเรื่อง “กบฏ-ไทย” ใช้เป็นหัวเรื่องในการค้น จำนวน 16 ครั้ง หัวเรื่อง “กบฏ” ใช้เป็นหัวเรื่องในการค้น 10 ครั้ง และ หัวเรื่อง “กบฏบวรเดช” ใช้เป็นหัวเรื่องในการค้น 7 ครั้ง

หัวเรื่องที่ผู้ทำแบบทดสอบนำมาใช้ในการสืบค้นเรื่อง “สงครามโลกครั้งที่ 1” พบว่าคำว่าหัวเรื่องที่ผู้ทำแบบทดสอบนำมาใช้มากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ หัวเรื่อง “สงครามโลก, ค.ศ. 1914-1918” ใช้เป็นหัวเรื่องในการค้น 19 ครั้ง หัวเรื่อง “สงครามโลกครั้งที่ 1” ใช้เป็นหัวเรื่องในการค้น 8 ครั้ง และหัวเรื่อง “สงครามโลก, ค.ศ. 1914-1918 - ข่าวหนังสือพิมพ์” ใช้เป็นหัวเรื่องในการค้น 6 ครั้ง

ผลการสืบค้นข่าว บทความหรือคอลัมน์เรื่อง กบฏในราชอาณาจักรไทย ด้วยวิธีการสืบค้นจากหัวเรื่อง ผลการสืบค้น 3 ลำดับแรกพบว่า หัวเรื่อง “กบฏ” ปรากฏผลการสืบค้นทั้งหมดจำนวนมากที่สุด 86 รายการ หัวเรื่อง “กบฏบวรเดช” และ “บวรเดช” ปรากฏผลการสืบค้นทั้งหมดจำนวน 63 รายการเท่ากัน หัวเรื่อง “การป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบ” ปรากฏผลการสืบค้นทั้งหมดจำนวน 49 รายการ

ผลการสืบค้นข่าว บทความหรือคอลัมน์เรื่อง “สงครามโลกครั้งที่ 1” ด้วยวิธีการสืบค้นจากหัวเรื่อง ผลการสืบค้น 3 ลำดับแรกพบว่าหัวเรื่อง “สงคราม” ปรากฏผลการสืบค้นทั้งหมดจำนวนมากที่สุด 111 รายการ “สงครามโลก, ค.ศ. 1914-1918” และ “สงครามโลก, ค.ศ. 1914-1918 - ข่าวหนังสือพิมพ์” ปรากฏผลการสืบค้นทั้งหมดจำนวน 110 รายการเท่ากัน หัวเรื่อง “สนามรบ” ปรากฏผลการสืบค้นทั้งหมดจำนวน 25 รายการ

เมื่อพิจารณาการสืบค้นข่าว บทความและคอลัมน์โดยคำนวณจากอัตราเรียกค้น และอัตราถูกต้องตรงความต้องการเรื่อง “กบฏในราชอาณาจักรไทย” ด้วยวิธีการสืบค้นจากหัวเรื่องพบว่า ค่าเฉลี่ยของอัตราเรียกค้นคิดเป็นร้อยละ 36.69 ส่วนอัตราถูกต้องตรงตามต้องการคิดเป็นร้อยละ 72.70 สำหรับอัตราเรียกค้น และอัตราถูกต้องตรงความต้องการเรื่อง “สงครามโลกครั้งที่ 1” ด้วยวิธีการสืบค้นจากหัวเรื่องพบว่าค่าเฉลี่ยของอัตราเรียกค้นคิดเป็นร้อยละ 42.83 ส่วนอัตราถูกต้องตรงตามต้องการคิดเป็นร้อยละ 88.05

ระยะเวลาที่ใช้ในการสืบค้นเฉลี่ยของผู้ทำแบบทดสอบทั้ง 30 คน พบว่า การสืบค้นโจทย์เรื่อง *กบฏในราชอาณาจักรไทย* ด้วยวิธีการสืบค้นจากหัวเรื่อง ผู้ทำแบบทดสอบใช้เวลาในการสืบค้นเฉลี่ย 8.43 นาที และ โจทย์เรื่อง *สงครามโลกครั้งที่ 1* ด้วยวิธีการสืบค้นจากหัวเรื่อง ผู้ทำแบบทดสอบใช้เวลาในการสืบค้นเฉลี่ย 6.50 นาที

การสืบค้นด้วยเนื้อหาฉบับเต็ม

คำค้นที่ใช้ในการสืบค้นเรื่อง “*กบฏในราชอาณาจักรไทย*” ด้วยวิธีการสืบค้นจากเนื้อหาฉบับเต็มพบว่า คำค้นที่ผู้ทำแบบทดสอบนำมาใช้มากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ “*กบฏ*” ใช้เป็นคำค้นจำนวน 25 ครั้ง “*ราชอาณาจักรไทย*” ใช้เป็นคำค้นจำนวน 7 ครั้ง และ “*อาณาจักรไทย*” “*กบฏในราชอาณาจักรไทย*” ใช้เป็นคำค้นจำนวน 5 ครั้งเท่ากัน

คำค้นที่ใช้ในการสืบค้นเรื่อง “*สงครามโลกครั้งที่ 1*” ด้วยวิธีการสืบค้นจากเนื้อหาฉบับเต็ม พบว่า คำค้นที่ผู้ทำแบบทดสอบนำมาใช้ในการค้นมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ คำว่า “*สงครามโลกครั้งที่ 1*” นำมาใช้เป็นคำค้น 30 ครั้ง คำว่า “*สงครามโลก*” นำมาใช้เป็นคำค้น 21 ครั้ง และคำว่า “*สงคราม*” นำมาใช้เป็นคำค้น 13 ครั้ง

ผลการสืบค้นข่าว บทความหรือคอลัมน์ เรื่อง *กบฏในราชอาณาจักรไทย* ด้วยวิธีการสืบค้นจากเนื้อหาฉบับเต็ม ผลการสืบค้น 3 ลำดับแรกพบว่าคำค้น “*ทหาร*” ปรากฏผลการสืบค้นทั้งหมดจำนวนมากที่สุด 147 รายการ “*สงคราม*” ปรากฏผลการสืบค้นทั้งหมดจำนวน 64 รายการ “*กบฏ*” ปรากฏผลการสืบค้นทั้งหมดจำนวน 59 รายการ

ผลการสืบค้นข่าว บทความหรือคอลัมน์ เรื่อง “*สงครามโลกครั้งที่ 1*” ผลการสืบค้น 3 ลำดับแรกพบว่าคำค้น “*ทหาร*” ปรากฏผลการสืบค้นทั้งหมดจำนวนมากที่สุด 147 รายการ “*เยอรมัน*” ปรากฏผลการสืบค้นทั้งหมดจำนวน 71 รายการ “*สงคราม*” ปรากฏผลการสืบค้นทั้งหมดจำนวน 64 รายการ

เมื่อประเมินผลการสืบค้นข่าว บทความและคอลัมน์ โดยคำนวณจากอัตราเรียกค้น และอัตราถูกต้องตรงความต้องการเรื่อง “*กบฏในราชอาณาจักรไทย*” ด้วยวิธีการสืบค้นจากเนื้อหาฉบับเต็ม พบว่าค่าเฉลี่ยของอัตราเรียกค้นคิดเป็นร้อยละ 17.35 และอัตราถูกต้องตรงตามต้องการคิดเป็นร้อยละ 69.38 สำหรับอัตราเรียกค้น และอัตราถูกต้องตรงตามต้องการเรื่อง “*สงครามโลกครั้งที่ 1*” ด้วยวิธีการสืบค้นจากเนื้อหาฉบับเต็ม พบว่า ค่าเฉลี่ยของอัตราเรียกค้นคิดเป็นร้อยละ 22.48 ส่วนอัตราถูกต้องตรงตามต้องการคิดเป็นร้อยละ 53.35

ระยะเวลาที่ใช้ในการสืบค้นเรื่อง “*กบฏในราชอาณาจักรไทย*” ด้วยวิธีการสืบค้นจากเนื้อหาฉบับเต็ม พบว่า ผู้ทำแบบทดสอบใช้เวลาในการสืบค้นมากที่สุด 20.30 นาที และใช้เวลาในการสืบค้นน้อยที่สุด 12.00 นาที โดยเวลาที่ใช้เฉลี่ยในการสืบค้นเรื่อง “*กบฏในราชอาณาจักรไทย*” ด้วยวิธีการสืบค้นจากเนื้อหาฉบับเต็ม คือ 14.63 นาที สำหรับการสืบค้นด้วยวิธีการสืบค้นจากหัวเรื่อง พบว่าผู้ทำแบบทดสอบใช้เวลาในการสืบค้นมากที่สุด 11.30 นาที และใช้เวลาในการสืบค้นน้อยที่สุด 6.20 นาที โดยเวลาที่ใช้เฉลี่ยในการสืบค้นเรื่อง “*กบฏในราชอาณาจักรไทย*” ด้วยวิธีการสืบค้นจากหัวเรื่อง คือ 8.43 นาที

ระยะเวลาที่ใช้ในการสืบค้นเรื่อง “*สงครามโลกครั้งที่ 1*” ด้วยวิธีการสืบค้นจากเนื้อหาฉบับเต็ม พบว่า ผู้ทำแบบทดสอบใช้เวลาในการทำแบบทดสอบมากที่สุด 14.30 นาที และใช้เวลาในการทำแบบทดสอบน้อยที่สุด 9.30 นาที โดยเวลาที่ใช้เฉลี่ยในการสืบค้นเรื่อง “*สงครามโลกครั้งที่ 1*” ด้วยวิธีการสืบค้นจากเนื้อหาฉบับเต็ม คือ 11.32 นาที สำหรับการสืบค้นด้วยวิธีการสืบค้นจากหัวเรื่อง พบว่าผู้ทำแบบทดสอบใช้เวลาในการทำ

แบบทดสอบมากที่สุด 8.20 นาที และใช้เวลาในการทำแบบทดสอบน้อยที่สุด 5.20 นาที โดยเวลาที่ใช้เฉลี่ยในการสืบค้นเรื่อง “สงครามโลกครั้งที่ 1” ด้วยวิธีการสืบค้นจากหัวเรื่อง คือ 6.50 นาที

ระยะเวลาที่ใช้ในการสืบค้นเฉลี่ยของผู้ทำแบบทดสอบทั้ง 30 คน พบว่า การสืบค้นโจทย์เรื่อง *กบฏในราชอาณาจักรไทย* ด้วยวิธีการสืบค้นจากเนื้อหาฉบับเต็ม ผู้ทำแบบทดสอบใช้เวลาในการสืบค้นเฉลี่ย 14.63 นาที และสำหรับการสืบค้นโจทย์เรื่อง *สงครามโลกครั้งที่ 1* ด้วยวิธีการสืบค้นจากเนื้อหาฉบับเต็ม ใช้เวลาในการสืบค้นเฉลี่ย 11.32 นาที

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการประเมินการเข้าถึงคอลเลกชันหนังสือพิมพ์เก่าฉบับดิจิทัลของหอสมุดแห่งชาติ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คำค้นที่ผู้ทำแบบทดสอบนำมาใช้ในการสืบค้นเรื่อง “*กบฏในราชอาณาจักรไทย*” และ “*สงครามโลกครั้งที่ 1*” ด้วยวิธีการสืบค้นจากเนื้อหาฉบับเต็มพบว่า คำค้นที่ผู้ทำแบบทดสอบเลือกใช้ส่วนใหญ่เป็นคำที่อยู่ในโจทย์ที่ผู้วิจัยกำหนดให้สืบค้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสืบค้นจากเนื้อหาฉบับเต็มผู้ทำแบบทดสอบต้องเป็นคนกำหนดคำค้นเองและคำดังกล่าวเป็นคำที่เห็นอยู่อย่างชัดเจนในโจทย์ จัดเป็นคำศัพท์แบบไม่ควบคุมหรือภาษาธรรมชาติซึ่งได้มาจากรายละเอียดของทรัพยากรสารสนเทศในส่วนต่าง ๆ เช่น ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ชื่อบทความ เป็นต้น (อรทัย วาริสะอาด 2558:15)

สำหรับหัวเรื่องที่ผู้ทำแบบทดสอบนำมาใช้ในการสืบค้นเรื่อง “*กบฏในราชอาณาจักรไทย*” และ “*สงครามโลกครั้งที่ 1*” พบว่า ผู้ทำการทดสอบเลือกใช้คำที่เป็นส่วนหนึ่งของโจทย์ในการสืบค้นเช่นเดียวกับการสืบค้นด้วยเนื้อหาฉบับเต็ม และจากการสังเกตพบว่าแม้รายการหัวเรื่องที่ผู้วิจัยสร้างไว้ในเมนูของโจทย์แต่ละข้อมีจำนวนมาก แต่ผู้ทำการทดสอบส่วนใหญ่ยังคงเลือกหัวเรื่องที่เป็นส่วนหนึ่งของโจทย์ในการสืบค้น เช่น หัวเรื่องที่มีคำว่า “*กบฏ*” ได้แก่ หัวเรื่อง “*กบฏ-ไทย*” “*กบฏ*” “*กบฏบวรเดช*” “*กบฏชาวนา*” เป็นต้น ส่วนหัวเรื่องที่มีคำว่า “*สงครามโลก*” ได้แก่ หัวเรื่อง “*สงครามโลก, ค.ศ. 1914-1918*” “*สงครามโลกครั้งที่ 1*” “*สงครามโลก, ค.ศ. 1914-1918 - ข่าวหนังสือพิมพ์*” “*สงครามโลก*” เป็นต้น

ผู้ทำแบบทดสอบบางคนไม่เข้าใจความแตกต่างระหว่างหัวเรื่องกับคำสำคัญที่ใช้ในการสืบค้นเนื้อหาฉบับเต็มจึงมีบางคนใช้คำค้นที่ค้นหาเนื้อหาฉบับเต็มมาสืบค้นด้วยหัวเรื่อง เช่น คำว่า “*อาณาจักรไทย*” “*บวรเดช*” “*สงคราม*” เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อจำกัดของการสืบค้นด้วยหัวเรื่องที่บ่อยครั้งคำที่บรรณารักษ์กำหนดหรือใช้เป็นหัวเรื่องมักไม่ใช่สิ่งที่ผู้ใช้คาดหวัง (Gettysburg College 2005) อีกทั้งงานวิจัยของธนพรรณ ธนันทา (2557: 100) พบว่าผู้ใช้มักประสบปัญหาในการสืบค้นในเรื่องความไม่เข้าใจคำศัพท์เทคนิคทางบรรณารักษ์ที่ใช้ในหน้าสืบค้น ได้แก่ คำว่า คำสำคัญ หัวเรื่อง เลขเรียกหนังสือ ISBN เป็นต้น

ในส่วนของผลการสืบค้นด้วยเนื้อหาฉบับเต็ม แม้จะปรากฏผลการสืบค้นทั้งหมดจำนวนมาก เช่น คำค้น “*ทหาร*” “*เยอรมัน*” “*สงคราม*” “*กบฏ*” “*โจมดี*” เป็นต้น แต่ผลการสืบค้นที่ปรากฏทั้งหมดไม่ใช่ผลการสืบค้นที่ตรงกับความต้องการผู้ทำแบบทดสอบทุกรายการ เนื่องจากการสืบค้นด้วยเนื้อหาฉบับเต็มจะเรียกดูคำค้นในทุกเขตข้อมูลของระเบียบ (Bosch 2016) ทำให้ผู้ทำแบบทดสอบต้องเสียเวลาในการพิจารณาคัดเลือกข่าว บทความ หรือคอลัมน์ที่เกี่ยวข้อง ตรงประเด็นและตรงตามความต้องการที่แท้จริง นอกจากนี้ยังพบว่าหากผลการสืบค้นที่ปรากฏมีจำนวนมากและหลายหน้า (1 หน้าแสดงจำนวน 10 รายการ) ผู้ทำแบบทดสอบจะเลือกพิจารณาไม่เกิน 3 หน้า โดยจากการสังเกตพบว่าไม่มีผู้ทำแบบทดสอบคนใดค้นหาทุกรายการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโจทย์หรือหัวข้อข่าวที่ใช้ในการสืบค้นไม่ได้อยู่ในความสนใจของผู้ทำแบบทดสอบในขณะนั้น

สำหรับผลการสืบค้นด้วยวิธีการสืบค้นจากหัวเรื่องจะเห็นได้ว่าการสืบค้นโดยใช้หัวเรื่อง ผลการสืบค้นทั้งหมด และผลการสืบค้นที่ตรงกับความต้องการไม่แตกต่างกันมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการสืบค้นด้วยเนื้อหาฉบับเต็ม ทั้งนี้เนื่องจากผลการสืบค้นที่ได้จากการสืบค้นด้วยหัวเรื่องจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับคำค้นที่ผู้ใช้กรอกในช่องค้นหา นอกจากนี้หัวเรื่องที่ปรากฏผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหานั้น ๆ (Gettysburg College 2005)

การประเมินผลการสืบค้นที่ผู้ทำแบบทดสอบได้ทำการทดสอบจากโจทย์ทั้ง 2 ข้อคือ “กบฏในราชอาณาจักรไทย” และ “สงครามโลกครั้งที่ 1” และได้มีการคำนวณอัตราเรียกค้น และอัตราถูกต้องตรงความต้องการนั้น ในส่วนของอัตราเรียกค้นผลที่ได้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าการสืบค้นจากเนื้อหาฉบับเต็มมีอัตราการเรียกค้นสูงกว่าการสืบค้นจากหัวเรื่อง อาจเนื่องมาจากคำค้นที่ผู้ทำแบบทดสอบนำมาใช้เป็นคำทั่วไป อาจไม่สื่อความหมายหรือมีความหมายที่กว้างเกินไป เช่น คำว่า “ทหาร” “สงคราม” “ไทย” “ต่อต้าน” “โจมตี” “รุกราน” “ประวัติศาสตร์” เป็นต้น อีกทั้งลักษณะเนื้อหาของข่าว บทความ หรือคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์เป็นเนื้อหาที่กว้าง ครอบคลุมหลายเหตุการณ์ ทำให้มีการกระจายของเนื้อหา ผู้ใช้ต้องเลือกวิธีการสืบค้นที่เหมาะสมในการสืบค้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงและเกี่ยวข้องสำหรับการใช้ในการประเมินผลการสืบค้นที่คิดจากอัตราเรียกค้นและอัตราถูกต้องตรงความต้องการ (ไพโรจน์ ปานอินทร์ 2540: 117) นอกจากนี้ยังเป็นเพราะวิธีการคำนวณค่าอัตราเรียกค้นคิดจากข่าวเกี่ยวข้องกับคำค้นหรือหัวเรื่องทั้งหมดซึ่งประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ

ในส่วนของอัตราถูกต้องตรงความต้องการผลที่ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การสืบค้นจากหัวเรื่องจะมีอัตราถูกต้องตรงความต้องการสูงกว่าการสืบค้นจากเนื้อหาฉบับเต็ม ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์ที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Terasawa, Shima and Kawashima (2011) ที่มีอัตราถูกต้องตามความต้องการมากกว่า 75 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งจัดว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดี เช่นเดียวกันงานวิจัยของณรงค์ศักดิ์ จายางกูร, อโศก ศรีสวัสดิ์ และจิตติมา ศิลประชาวศ์ (2557: 374-384) ที่มีค่าความแม่นยำเฉลี่ยเท่ากับ 0.98 หรือร้อยละ 98 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสืบค้นจากหัวเรื่องผู้วิจัยมีการจัดทำรายการหัวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโจทย์เพื่ออำนวยความสะดวกในการสืบค้นไว้ในหน้าจอจึงทำให้หัวเรื่องที่เลือกใช้ไม่กระจัดกระจายเหมือนกับการสืบค้นด้วยเนื้อหาฉบับเต็ม

สำหรับระยะเวลาที่ใช้ในการสืบค้นเฉลี่ยของการสืบค้นเรื่อง สงครามโลกครั้งที่ 1 จะใช้เวลาในการสืบค้นเฉลี่ยน้อยกว่าการสืบค้นเรื่อง กบฏในราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สืบค้นมีความเข้าใจในวิธีการสืบค้นมากขึ้น อีกทั้งวิธีการสืบค้นจากหัวเรื่องผู้วิจัยได้จัดทำรายการหัวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโจทย์ทั้ง 2 ข้อ เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหา ผู้ทำการทดสอบไม่ต้องเสียเวลาในการคิดคำค้นหรือหัวเรื่องจึงทำให้การสืบค้นด้วยหัวเรื่องใช้เวลาในการสืบค้นน้อยกว่าการสืบค้นด้วยเนื้อหาฉบับเต็ม ทำให้ผู้ทำแบบทดสอบประหยัดเวลาในการสืบค้น ได้ข้อมูลในปริมาณไม่มากจนเกินไป อีกทั้งได้ผลการสืบค้นที่ตรงตามความต้องการ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องการประเมินการเข้าถึงคอลเลกชันหนังสือพิมพ์เก่าฉบับดิจิทัลของ หอสมุดแห่งชาติ ด้วยวิธีการสืบค้นจากหัวเรื่องและเนื้อหาฉบับเต็ม ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการคอลเลกชันหนังสือพิมพ์เก่าฉบับดิจิทัล รวมถึงสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงระบบการสืบค้นเพื่อให้สอดคล้องและตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการได้ดังนี้

1. การลงรายการเนื้อหาฉบับเต็มของหนังสือพิมพ์ในรูปแบบของไฟล์ PDF อย่างเดียวสำหรับหนังสือพิมพ์ภาษาไทย ยังไม่สามารถสืบค้นได้เนื่องจากไฟล์หนังสือพิมพ์ที่นำเข้าเป็นไฟล์ที่ได้มาจากการสแกน ดังนั้นจึงต้องเพิ่มฟิลด์ในการนำเข้าข้อความฉบับเต็มจากหนังสือพิมพ์
2. การสืบค้น ควรมีการอบรมการใช้งาน การจัดทำเอกสารหรือวิดีโอแนะนำการสืบค้น คอลเลกชันหนังสือพิมพ์เก่าเพิ่มเติม

References

- Eileen, B. (May 21, 2016). *Library Basics: Word and Subject Searching*. Retrieved from <http://libguides.bgsu.edu/c.php?g=227153&p=1505677>.
- Gettysburg College. (May 21, 2016). *Advantages and Disadvantages of Subject Searching*". Retrieved from <https://www.gettysburg.edu/library/research/tutorial/section3/part2/page-3-2-4.html>.
- Chayangkoon, N., Srisawat, A. and Silprachawong, J. (2014). An Applied Data Mining Technique to Develop an Information Storage and Retrieval for Intelligence of Locality for the Southern Part of Thailand in Suratthani Province. *The Journal of KMUTNB*, 24(2). 374-384.
- Reitz, Joan M. (April 29, 2016). *Online Dictionary for Library and Information Science*. Retrieved from http://www.abc-clio.com/ODLIS/odlis_q.aspx.
- The National library of Thailand. (March 11, 2016). *Vision and Mission*. Retrieved from <http://www.nlt.go.th/node/236> (in thai).
- Suppha-ophas, S. (2000). *Use of and Access to Information Resources in the Stock Exchange of Thailand Library*. (Master's thesis). Bangkok: Library and Information Science, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University. (in thai)

ผู้เขียน

งามเพ็ญ ยาวงษ์

สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม
ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
e-mail: ngampeny@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ร่ำไพ เปรมสมิทธิ์

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
254 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330
e-mail: Pimrumpai.P@chula.ac.th